

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ 1821

υποστρατήγου ε.α. Νικολάου Ζαρκάδα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ

Εισαγωγή

27 Οκτωβρίου· Ημέρα της εορτής της Σημαίας.

Σημαία· τεμάχιο υφάσματος, το οποίο αναρτάται σε ξύλινο κοντό ή ιστό και φέρει τα εθνικά χρώματα, όπως και το εθνικό σύμβολο ή έμβλημα του Κράτους, συμβολίζει δε την ιδέα της υπόστασης και της ενότητας του Κράτους ή ολοκλήρου του Έθνους.

Ιστορική Διαδρομή και Εξέλιξη κατά την Αρχαιότητα

Από την αρχαιότητα οι διάφοροι λαοί χρησιμοποιούσαν σημαίες προκειμένου να υποδηλώσουν την υπ' αυτών πολεμική συγκέντρωση των πολιτών για την υπεράσπιση της Πατρίδας τους.

Οι σημαίες αυτές αρχικά δεν ήταν από ύφασμα, αλλά κάποιο θρησκευτικό σύμβολο, το οποίο αναρτούσαν επί κοντού, όπως οι Θηβαίοι την Σφίγγα, οι Αθηναίοι την Γλαύκα, οι Σπαρτιάτες τους Διόσκουρους κ.λπ.

Μεταγενέστερα επί Μ. Αλεξάνδρου χρησιμοποιήθηκαν υφασμάτινες σημαίες, κυρίως πορφυρού χρώματος, οι οποίες αναρτώνταν στο άκρον της σάρισας και υποδηλούσαν την διαταγή του στρατιωτικού αρχηγού για την έναρξη της μάχης. Αποτελούσαν δε και σύμβολο εθνικής και πολεμικής αλληλεγγύης.

Με την παρέλευση του χρόνου οι Βυζαντινοί επισημοποίησαν την χρήση της υφασμάτινης σημαίας και μάλιστα προσέδωσαν σ' αυτή συγχρόνως πολεμική και θρησκευτική σημασία.

Περίοδος προ της Εθνεγερσίας 1821

Κυρίως, η ιστορία της ελληνικής Σημαίας αρχίζει από τα χρόνια της άλωσης της Κωνσταντινούπολης μαζί με τους πόθους του υπόδουλου Ελλη-

νισμού για ελευθερία και διαμορφώνεται στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης ως το σύμβολο του αγώνα για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

Αρκούσε να σηκωθεί μια μόνο σημαία με το σταυρό και τρέχανε όλοι να ενωθούν με μια επαναστατική ορμή για την απόκτηση της ελευθερίας.

Στις θλιβερές ώρες της ύπαρξής του, ο ελληνισμός οραματίζεται την Ανάσταση του γένους και μέσα στη μαύρη δουλεία η σκέψη των υπόδουλών Ελλήνων στρέφεται στο σταυρό και με αυτόν φαντάζεται ο Έλληνας την επαναστατική σημαία του Έθνους. Είναι μια σκέψη και πίστη, που φθάνει μέχρι τις ημέρες μας.

Κατά τα διάφορα επαναστατικά κινήματα της διάρκειας της τουρκοκρατίας οι Έλληνες ύψωναν και μια υφασμάτινη μονόχρωμη ή ποικιλόχρωμη σημαία με κοινά χαρακτηριστικά και κύριο γνώρισμα τον σταυρό, γιατί το λαϊκό αίσθημα συνέδεε το έθνος και την ελευθερία με τη θρησκεία και το σταυρό.

Οι αρματολοί και οι κλέφτες είχαν τις σημαίες τους, ήτοι τα φλάμπουρα και τα μπαϊράκια, όπως τις ονόμαζαν στη στεριά, και οι θαλασσινοί τις σημαίες των πλοιαρίων τους, δηλαδή τις παντιέρες. Τα φλάμπουρα τα έπαιρναν στα πανηγύρια και στις εορτές, ενώ τα μπαϊράκια ήταν οι πολεμικές τους σημαίες, τις οποίες στόλιζαν ο μαύρος αετός με την κορώνη ή ο δικέφαλος. Πολλές σημαίες είχαν παραστάσεις με το Χριστό, την Παναγία ή ένα άγιο, κυρίως τον Άγιο Γεώργιο.

Περίοδος Επανάστασης 1821 και Μεταγενέστερα

Κατά την εθνεγερσία των Ελλήνων του 1821 χρησιμοποιήθηκαν διάφοροι τύποι σημαιών, χρωμάτων και παραστάσεων.

Συγκεκριμένα, η σημαία, η οποία υψώθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 1821 από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη στο Ιάσιο ήταν τρίχρωμη μαύρη, λευκή και ερυθρά. Έφερε στην μια όψη τον μυθικό Φοίνικα μέσα σε στέφανο δάφνης. Το χρώμα άσπρο σήμανε την αθωότητα της δίκαιης επιχείρησης κατά των τυράννων, το μαύρο του υπέρ Πατρίδας και Ελευθερίας θάνατο και το κόκκινο την αυτεξουσιότητα του ελληνικού λαού και ότι πολεμάει για την ανάσταση του γένους.

Ενιαίος τύπος εθνικής σημαίας με χρώματα το κυανούν και το λευκόν για πρώτη φορά καθορίστηκε από την Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου με την υπ' αριθ. 540 της 15 Μαρτίου 1822 προσωρινή διακήρυξη. Με το διάταγμα αυτό καθορίστηκαν οι δύο τύποι των κατά θάλασσαν σημαιών, της πολεμικής και της εμπορικής και ο τύπος της κατά ξηράν πολεμικής.

Σχετικά με τα χρώματα υπάρχουν πολλές εκδοχές, όπως τα χρώματα κυανού και λευκό συμβολίζουν τον ουρανό και τον αφρό των κυμάτων της θάλασσας, η οποία περιβάλλει την Ελλάδα. Άλλη εκδοχή είναι ότι το μεν λευκό συμβολίζει την αγνότητα της ελληνικής επανάστασης, το δε κυανού την ουράνια δύναμη.

Για τη χρήση των εννέα παράλληλων γραμμών – λωρίδων ασφαλής ερμηνεία δεν μπορεί να δοθεί, παρά μόνον ότι ο αριθμός εννέα εθεωρείτο πάντοτε ιερός. Κατά την επικρατέστερη εκδοχή οι εννέα γραμμές είναι όσες και οι συλλαβές του συνθήματος της ελληνικής επανάστασης “ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ” ή τα γράμματα της λέξης “ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ”.

Κατά την εποχή του Καποδίστρια εξομοιώθηκε η σημαία των εμπορικών πλοίων με αυτή των πολεμικών {Ψήφισμα 3529/ 30 Ιουλίου 1828}.

Στη συνέχεια με βασιλικό διάταγμα της 4ης Απριλίου 1833 καθορίστηκαν λεπτομερώς οι διάφοροι τύποι της σημαίας του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους. Η πολεμική σημαία του Στρατού Ξηράς καθορίστηκε με βασιλικό διάταγμα της 9ης Απριλίου 1864 και διατηρείται μέχρι σήμερα. Είναι κυανό-λευκη μεταξωτή με χρυσά κρόσσια, με σταυρό και με την εικόνα του Αγίου Γεωργίου.

Γενικά, κατά τις διάφορες πολιτειακές μεταβολές μέχρι σήμερα, έχει εκδοθεί ένας μεγάλος αριθμός νόμων και διαταγμάτων, με τα οποία επέρχονταν μεταρρυθμίσεις επί των τύπων και των διαστάσεων της ελληνικής σημαίας, η οποία χρησιμοποιούνταν από τις στρατιωτικές και πολιτικές αρχές της χώρας.

Μεταπολευτική και Σύγχρονη Περίοδος

Μετά την μεταπολίτευση του έτους 1974 τα σχετικά με την ελληνική σημαία ρυθμίστηκαν με τον νόμο 851/1978 {ΦΕΚ 233 Α'} με τις διατάξεις του οποίου καθορίζεται ότι “Η Εθνική Σημαία της Ελλάδος είναι κυανόλευκη, σύγκειται εξ εννέα ίσου πλάτους οριζόντιων ταινιών, εξ ων οι πέντε (5) κυαναί και οι τέσσαρες (4) λευκαί, ούτως ώστε η άνω και κάτω ταινία να είναι κυαναί, οι δε άλλαι εναλλάξ λευκαί και κυαναί με όρθιο λευκό ισοκέριο σταυρό” {άρθρο 1}.

Στις λοιπές διατάξεις του προβλέπονται και ρυθμίζονται όλες οι λεπτομέρειες, οι οποίες αφορούν στον ιστόν ή κοντόν, τον φέροντα σταυρόν, το ύψος, τα μεγέθη, την χρησιμοποίηση κ.λπ.

Επίμετρο

Η Πολιτεία έχει χαρακτηρίσει την Ελληνική Σημαία, ως το ύψιστο εθνικό σύμβολο με συνέπεια να έχει προβλέψει την ποινική δίωξη σε όσους περιυβρίζουν αυτή, ήτοι το σύμβολο κυριαρχίας του Κράτους {παρ. 2 άρθρου 181 Ποινικού Κώδικα}.

Η πολεμική σημαία σε όλους τους στρατούς και σε όλες τις εποχές έχει ιδιαίτερη θέση.

Οι άνδρες και οι γυναίκες των Ενόπλων Δυνάμεων προτού αναλάβουν οποιαδήποτε ένοπλη υπηρεσία ορκίζονται *“Να υπερασπίζω με πίστη και αφοσίωση, μέχρι της τελευταίας ρανίδος του αίματός μου, τας σημαίας. Να μη εγκαταλείψω μηδέ να αποχωρίζομαι ποτέ απ’ αυτών”*.

Κάθε στρατιωτικό τμήμα, που κρίνεται άξιο να φέρει σημαία, κατά την ώρα της μάχης την διατηρεί αναπεπταμένη και ουδέποτε των αποχωρίζεται. Στην επιθετική ενέργεια προηγείται, και στρατιωτικό τμήμα, που έχασε την σημαία του δε δικαιούται άλλης, εκτός εάν αυτό κυριεύσει εχθρική.

Σήμερα, στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο φυλάσσονται ευλαβικά πολεμικές σημαίες από την Ελληνική Επανάσταση του 1821 έως και τον τελευταίο πόλεμο του 1940 – 41. Μεταξύ αυτών ιδιαίτερη θέση κατέχουν οι πολεμικές σημαίες με τον Άγιο Γεώργιο των Συνταγμάτων Πεζικού κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους.

Η κάθε μια, από τις σημαίες αυτές, έχει τη δική της ιστορία και αποτελούν τεκμήριο ιστορικής μνήμης.

Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2021

ΠΗΓΕΣ

- Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό “ΗΛΙΟΣ” {Τόμος Κ}
- Η Ιστορία της Ελληνικής Σημαίας’ Ι.Κ. Μαζαράκη – Αινιάν